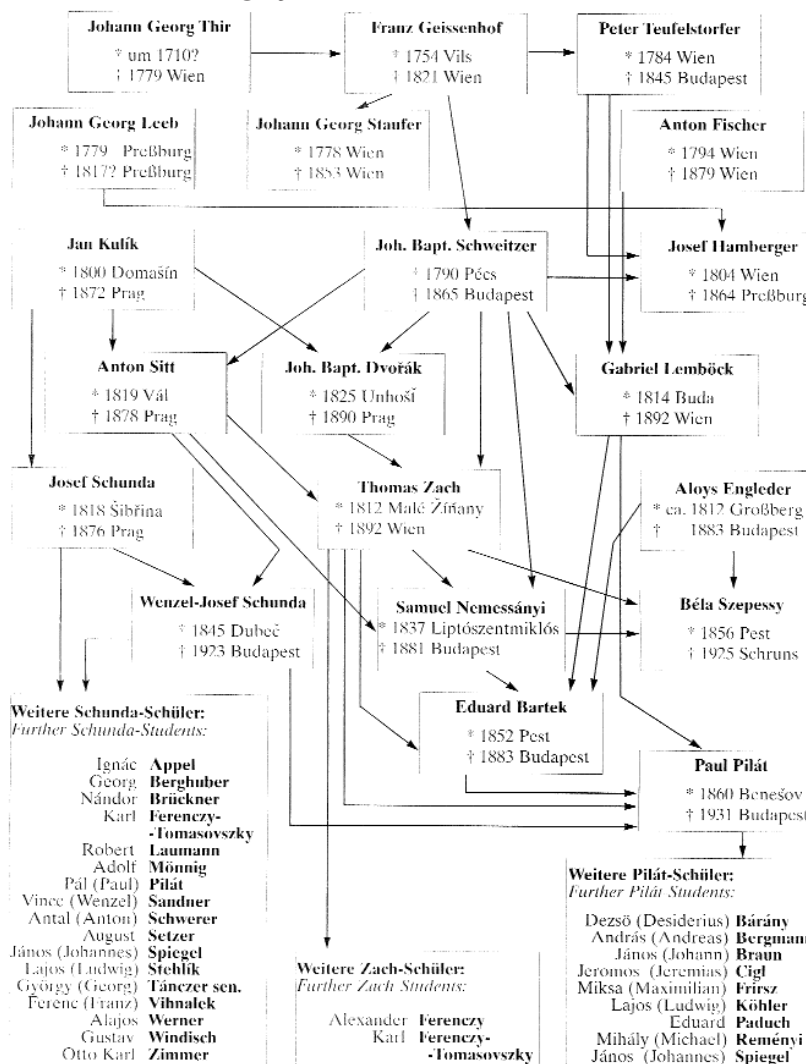

A magyar hegedűkészítő ismert kronológiája

Mestervonók diákoknak és világsztároknak

A Szigeti József Hegedűverseny idején Budapesten tartózkodott, kiállítást és műhelyt rendezett be valamint előadást tartott a Zeneakadémián C. Daniel Schmidt, a világhírű drezdai vonóképző dinasztia egyik legfiatalabb tagja. Asztalán a különböző szerszámok, a hegedűverseny résztvevőinek javításra váró vonói mellett fényképalbum feküdt, amelyben – többek között – Pinchas Zuckermann, Itzhak Perlmann képet találtam, amint Daniel Schmidt vonói próbálgatták. Lehet valaki mégoly zseniális hangszerész, ahhoz, hogy huszoneves korában ilyen ismeretségi és vevőköre legyen, mélyebb tradíciók kellenek. Ezekről faggattam beszélgetésünk elején.

– Hol, kinél tanulta ki a vonóképzés mesterségét?

– Édesapámnál, Drezdában. Tíz évig nála, az ő műhelyében dolgoztam.

– Neki is saját üzlete volt?

– Neki is, sőt, családjunkban ez a hivatás több, mint kétszáz évre tekint vissza és mindig mindenki a saját műhelyében, saját üzletében dolgozott. Az egész családban, a

szélesebb rokonságban is régi története van a hangszerkészítésnek. Vannak hegedű- és blockflöte-készítő ágak, rokonunk az ugyancsak híres vonóképző Paulus és Dörling család. Mindannyian Markneukirchenben vagy környékén élnek. Én ebben nőttek fel: otthon vonókat készítettek, ha nagyapámhoz mentem, ő is vonókat készített, ha nagybátyáimhoz látogattam, ott

megint csak vonót, esetleg hegedűt készítettek. Kisgyermekkoromtól a hangszerlakk, a megmunkált fa illata jelentette az otthon, a családi biztonságot. Meg sem fordult a fejemben, hogy mással is foglalkozhatom, mint ezzel. Jelenleg három Schmidt vonóműhely van Drezdában: apámé, az enyém és a fivéremé. Ezek mind különálló műhelyek, hiszen teljesen önál-

lón, saját elképzelés szerint dolgozunk. Mindegyikünk másképp vezeti az üzletét, másképp foglalkozik a megrendelőkkel, saját stílusában dolgozik.

– *Saját, különálló vevőkörrel is rendelkezik? Külföldön is?*

– Igen, bel- és külföldön egyaránt. Mindhárman nagyon sok nemzetközi megrendelést teljesítünk, nagy nemzetközi vevőkörrel rendelkezünk. Én három évet dolgoztam Izraelben, a fivérem egy évig Hollandiában, Hágában élt. Ezek a külföldön töltött időszakok több szempontból is mindig nagyon hasznosak – sajátos ismeretségi kör kialakításához vezetnek. Más jellegű kapcsolat is kialakulhat: vannak teljes zenekarok, amelyeket egy-egy vonókészítő lát el vonókkal. Én például egy norvég zenekarral vagyok ilyen üzleti kapcsolatban, no meg az Izraeli Filharmonikus Zenekarral.

– *Kapcsolatot tart a drezdai zenekarokkal is?*

– Drezdában mindenki, természetesen. Az Opera- és Operettszínházzal, a Drezdai Filharmonikus Zenekarral és a Staatskapelle muzikusaival. Szerencsére Drezdában élénk kulturális élet van, és ez sok munkát ad. De jönnek Lipcséből, Berlinből, Frankfurtból, Münchenből – egész Németországból is. Készítetnek, javíttatnak, héha még restauráltatnak is vonókat.

– *Érzett-e változást az üzletmenetben Németország újraegyesítése óta?*

– Valami változást éreztem, de a jó minőség régen is mindent eldöntött. Aki csúcsmínőséget keres, hajlandó akár ötezer kilométert is utazni, hogy azt megkapja. Amikor Drezda az NDK része volt, hozzánk akkor is jártak egész Németország területéről, Nyugat-Európából, sőt a tengeren túlról is. És ez fordítva is igaz: ahogy annak idején apámhoz sok orosz muzsikusként járt, úgy mind a mai napig nekem is számos orosz megrendelőm van.

– *Készítéssel, javítással vagy eladással, esetleg mindhárom tevékenységgel foglalkozik drezdai műhelyében?*

– A mindennapos munka jelentős részét a kisebb javítások teszik ki, de a fő profilom természetesen az új vonók készítése, amelyeket értékesítek is. Adott esetben régi vonók restaurálásával is foglalkozom. Ezek nagyon munkaigényes feladatok, erre külön specializáltam magam.

– *Honnan szerzi be a készítéshez szükséges alapanyagot?*

– Vannak ilyen alapanyagokra specializálódott kereskedők. Kulcskérdés természetesen a fa; ezt Brazíliából vásárolom. Tudnia kell azonban, hogy az a fa, amit én veszek, majd csak a gyereke(i)m számára jelent alapanyagot. 40-50 évig kell ugyanis tárolni, szárítani a vásárolt fát ahhoz, hogy jó vonót lehessen belőle készíteni. Én például mostanában a nagyapám által vásárolt

fából dolgozom, ami még a háború előtt vagy közvetlenül utána került Drezdába.

– *Vannak saját tanulói is a műhelyében?*

– Nem, még nincsenek. Apámnak voltak tanulói – például a gyerekei. Én szeretnék majd iskolát nyitni, hiszen nagyon sokan jelentkeztek már, akik nálam szeretnének tanulni. Ehhez kell azonban a megfelelő menedzsment. Mindössze másfél éve dolgozom önállóan, előbb tehát lábra kell állnom, a magam szakmai életét kell felépítenem. A műhelyem is olyan kicsi, hogy ott nincs hely egy második ember számára. Amúgy sem olyan egyszerű egy új vállalkozást elindítani még akkor sem, ha az ember csak saját magáért felel. Ez a jövő feladata, egyelőre túl fiatal vagyok ehhez.

Most egyetlen célom van: megközelíteni a vonókészítés apám által képviselt szintjét. Ezért már sokat tettem, sokat utaztam, sokat tanultam, de még nem értem el apám színvonalát. Számomra ő a példakép. Fontos, hogy elérjem a magamnak kitűzött célt, mert nagyon szeretem, amit csinállok.

– *Ha valaki vonót rendel Önnél, kell-e, hasznos-e tudni, milyen hangszeren játszik az illető? Kíváncsi-e, milyen hangszerhez kell a megrendelt vonó?*

– Nagyon kíváncsi vagyok a megrendelő személyiségére és hangszerére egyaránt. Tudni szeretem milyen – új, régi, olasz, német – hegedűhöz kéri. Fontos, hogy tartja a vonót: lapos vagy magas csuklóval játszik. Ilyenkor nem egy vonót készítek, hanem ötöt, hatot, hogy legyen a muzsikusként lehetősége kipróbálni. Nemcsak egy darab vonót nyomok a kezébe, és ha az nem tökéletes, akkor nincs más választása. Ha ma valaki egy ilyen minőségű vonót vásárol annak valóban „a” vonónak kell lennie.

– *Mit csinál azokkal a vonókkal, amik így megmaradnak?*

– Nálam nincs megmaradt vonó; várólista alapján dolgozom, két évre előre vannak megrendelőim. Arányában ez úgy néz ki, hogy húsz ember vár vonóra, de én egyszerre csak hatot csinállok. Mindegyiknek akad gazdája.

– *Milyen hírességek számára, híres hegedűhöz készített már vonókat?*

– Nézze, én dolgoztam Perlmannak és Zuckemannak, akik Stradivarin, Guarnerin játszanak. De nehogy azt higgye, csak sztárokkal találkozom. Járnak hozzám főiskolások, kezdő muzsikusként is.

– *Volt-e olyan saját találmánya, amit szakmai titokként őriz?*

– Nem, ugyanis a vonókészítésben már szinte mindent kitaláltak. Hihetetlen magas szinten van a technológia. A legtöbb, amit tenni lehet, hogy a lehető legtökéletesebben dolgozzunk. A stilizálás, díszítés terén elképzelhetők még újítások. Külön kérdés a régi vonók javítása, restaurálása, ahol születnek még új technológiák. Nagy fi-

gyelmet igényel a különösen értékes vonók javítása – Shlomo Minznek például 40.000 dolláros vonója van.

– *Csak hegedűvonókat készít, vagy brácsa-, cselló- és bőgővonókat is?*

– Minden vonós hangszer számára. Nemrég készítettem vonót a New York-i Filharmonikusok első brácsát játszó hölgye számára, aki egyébként Zuckermann egyik kamarapartnere. Kaptam ezen kívül egy érdekes feladatot a hangszermúzeumtól: egy 1590-es csellószerű hangszerhez kell vonót készítenem; ez nem is barokk, hanem reneszánsz. Az első vonók 1740-ből maradtak fenn. Ahhoz, hogy a munkát jól meg tudjam csinálni, más források után kell nézennem, tanulmányoznom kell az adott korról foglalkozó szakirodalmat – Hollandiában, Svédországban vannak korabeli metszetek, Agricola, Praetorius olvasása ajánlatos.

– *Vannak egyéni kívánságok?*

– Természetesen. Elsősorban ami a díszítést, a stilizálást illeti. Perlmann például ahhoz ragaszkodott, hogy a kárában négyzetes izraeli gyémántok legyenek. Mások monogramot rakatnak a kárába.

– *Vannak-e a vonók méreteinek olyan szabályai, amelyek egyénileg módosíthatók?*

– A hosszúság és a súly is alakítható bizonyos határokon belül. Volt olyan művész, akinek a szokásosnál 15 mm-rel rövidebb vonót készítem, mert olyan rövid karja van, hogy így neki jobb volt. ez úgynevezett 7/8-os vonó. Szpivakov pedig másfél centivel hosszabbat rendelt, mert azt mondta, hogy ő még akkor is tartani akarja az utolsó hangot, amikor a zenekar már elhallgatott.

Súly szerint is vannak szabályok. A hegedűvonók 60-62 grammosak, a brácsa- és cselló- és bőgő- vonók tíz grammal nehezebbek, a cselló- és bőgő- vonók 80-83 grammosak. Ezek a normál súlyok. Minden más csak speciális kívánságra jöhet létre, de sosem mondjuk, hogy abnormális, hanem azt, hogy szokatlan. Csináltam már 57 grammos hegedűvonót, de Natalia Gutman 86 grammos vonóval játszik.

– *Mi lett volna, ha lánynak születik? Akkor is vonókat készítené?*

– Nem tudom, mert a vonókészítés azért nem igazán női szakma. A fa, amit megmunkálunk, hihetetlenül kemény. Le szoktam tehát beszélni erről a lányokat, kivéve, ha nagyon jó erőben vannak.

– *A szerszámokat maguk készítik?*

– Szinte kivétel nélkül mindegyiket. A speciális késeket, gyalukat, reszelőket. Van, amit megveszünk, és úgy alakítjuk át, de inkább magunk is készítjük.

– *Milyen vonós hangszeren játszik?*

– Én magam brácsázni szoktam.

Tóth Anna